

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԿՈՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՀՊԱՆՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ

Ինչո՞ւ է սա կարևոր

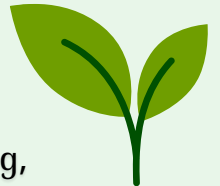
Հայաստանը կենսաբազմազանության բարձր մակարդակ ունեցող երկիր է և Կովկասի էկոտարածաշրջանում աշխարհի կենսաբազմազանության թեժ կետերից մեկն է: Չնայած իր փոքր չափերին, երկիրը հպարտանում է էկոհամակարգերի բացառիկ բազմազանությամբ՝ սկսած կիսաանապատներից մինչև ալպյան մարգագետիններ: Բնության հատուկ պահպանվող տարածքները (ԲՀՊՏ) կենսաբազմազանության պահպանման առանցքային գործիք են, սակայն այս էկոհամակարգերի կայունությունը մեծապես կախված է հարակից գյուղական տարածքների և բուֆերային գոտիների իրավիճակից:

Հիմնական փաստեր

Հայաստանի տարածքի ավելի քան 17%-ը գտնվում է շրջակա միջավայրի պահպանության տարբեր ձևերի ներքո: Երկիրն ունի՝

- 3 պետական արգելոց,
- 4 ազգային պարկ,
- մոտ 30 վայրի բնության պետական արգելոց,
- ավելի քան 230 բնական հուշարձան:

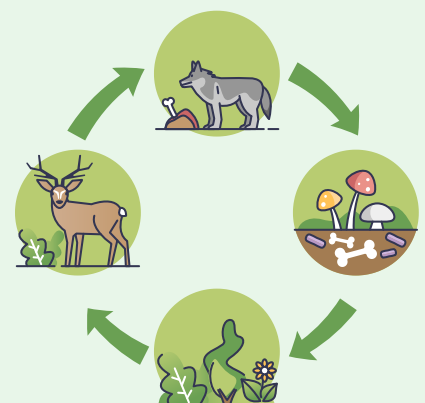

Հայաստանը մշակովի բույսերի բազմաթիվ վայրի ազգակիցների հայրենիք է, այդ թվում՝ ցորենի, գարու և պտղատու մշակաբույսերի վայրի տեսակների: Անորթավոր բույսերի ավելի քան 3800 տեսակ, մոտ 140 էնդեմիկ տեսակ հանդիպում են միայն Հայաստանում կամ Հարավային Կովկասում:

Հիմնական փաստեր

Գյուղատնտեսություն՝

- թունաքիմիկատների ինտենսիվ օգտագործում,
- հողերի քայքայում (դեգրադացիա),
- ագրոկենսաբազմազանության կորուստ,
- բնական բուսականության ոչնչացում:

Կլիմայի փոփոխություն՝

- ավելի հաճախակի երաշտներ,
- ջրային ռեսուրսների նվազում,
- անտառային հրդեհների ռիսկի աճ,
- տեսակների բնական արեալների փոփոխություն:

Մարդու ազդեցություն՝

- անօրինական անտառահատումներ,
- գերարածեցում,
- որսագողություն,
- բնակատեղիների մասնատում:

Ինչո՞ւ են բուֆերային գոտիները կարևոր

Բուֆերային գոտիները կատարում են կենսական գործառույթներ.

- ✓ Նվազեցնում են մարդածին ճնշումը պահպանվող տարածքների վրա:
- ✓ Ապահովում են կենդանիների միգրացիայի համար էկոլոգիական միջանցքներ:
- ✓ Աջակցում են փոշոտողներին:
- ✓ Կանխարգելում են հողի էրոզիան:
- ✓ Պահպանում են ջրային ռեսուրսները:
- ✓ Բարձրացնում են էկոհամակարգի դիմակայունությունը կլիմայի փոփոխության նկատմամբ:

Տեղական համայնքների դերը

Կենսաբազմազանության պահպանումն անհնար է առանց համայնքի մասնակցության: Գյուղական համայնքներում կանայք հատկապես կարևոր դեր են խաղում, քանի որ նրանք՝

- կառավարում են տնամերձ այգիները,
- պահպանում են ավանդական սորտերը,
- օգտագործում են տեղական գիտելիքները,
- որոշումներ են կայացնում ընտանեկան սննդի վերաբերյալ,
- կարող են կիրառել էկոլոգիապես մաքուր գյուղատնտեսական մեթոդներ:

Բնության վրա հիմնված լուծումներ

Պահպանվող տարածքների շուրջ ամենաարդյունավետ միջոցառումները ներառում են՝

- բարձր վտանգավորության թունաքիմիկատների օգտագործման նվազեցում,
- ագրոէկոլոգիական գյուղատնտեսական մեթոդների կիրառում,
- ավանդական տեղական սորտերի պահպանում,
- տեղական ծառատեսակների տնկում,
- ծաղկային շերտերի ստեղծում փոշոտողների համար,
- կոմպոստացում,
- ջուր խնայող գյուղատնտեսություն,
- հանրության համար բնապահպանական կրթություն:

Ի՞նչ է պետք անել

Պետական մարմիններ՝

- ուժեղացնել բուֆերային գոտու կառավարումը,
- աջակցել կայուն գյուղատնտեսությանը,
- զարգացնել կենսաբազմազանության մշտադիտարկումը:

Համայնքային իշխանություններ՝

- ներառել շրջակա միջավայրի պահպանման հարցերը տեղական զարգացման ծրագրերում,
- աջակցել տեղի բնակիչների նախաձեռնություններին:

Ներդրում կայուն զարգացման նպատակների (ԿՁՆ) իրականացման մեջ

- ԿՁՆ 2 — Զրոյական սով
- ԿՁՆ 5 — Գենդերային հավասարություն
- ԿՁՆ 6 — Մաքուր ջուր և սանիտարական պայմաններ
- ԿՁՆ 13 — Անհապաղ գործողությունների ձեռնարկում կլիմայի փոփոխության և դրա ազդեցությունների դեմ պայքարելու համար
- ԿՁՆ 15 — Ցամաքային էկոհամակարգերի պահպանում
- ԿՁՆ 17 — Գործընկերություն հանուն նպատակների

Հայաստանի միջազգային պարտավորությունները

- Հայաստանը կենսաբազմազանության պահպանման միջոցառումներ է իրականացնում հետևյալի շրջանակներում՝
- Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիա (ԿԲԿ),
- Կունմինգ-Մոնրեալի գլոբալ կենսաբազմազանության շրջանակ,
- Հայաստանի կենսաբազմազանության ազգային ռազմավարություն և գործողությունների ծրագիր (ԿԱՌԳԾ/NBSAP/ 2025–2035թթ.),
- ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման նպատակներ:

Հիմնական ուղերձ

Բնական տարածքների պահպանումն անհնար է առանց շրջակա գյուղական լանդշաֆտների կայուն կառավարման: Բուֆերային գոտիներում ներդրումները, տեղական համայնքների աջակցությունը, շրջակա միջավայրի համար անվտանգ գյուղատնտեսությունը և կանանց մասնակցությունը միաժամանակ պահպանում են կենսաբազմազանությունը, մեծացնում կլիմայի փոփոխության նկատմամբ դիմակայունությունը և ապահովում գյուղական տարածքների կայուն զարգացումը:

Fridtjof Nansen
Institute

Սույն տեղեկատվական նյութը ստեղծվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից՝ «Հայաստանի կողմից Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիայի Կողմերի համաժողովի (CBD COP) նախագահությանն ու դրա ներպետական իրականացմանն աջակցելու» ծրագրի շրջանակում:

«Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի»

ՀՀ, ք. Երևան, 0038, Աբելյան 6/1

Էլ. փոստ՝ officeawhhe@gmail.com

Վեբ կայք՝ www.awhhe.am

ԵՐԵՎԱՆ 2026